

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SØNDERJYDSK MAANEDSSKRIFT

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND
VED
CL. ESKILDSEN OG H. LAUSTEN-THOMSEN

INDHOLD:

1. *H. Lausten Thomsen*: Hilsen til „Den danske historiske forening“.
2. *Anders Bjerrum*: Gamle Tinne.
3. *Wilken Jacobsen*: Slægten Petersen fra Aventoft.
4. Samleren.
6. Tillæg: *Jakob Petersen*: Folketingsvalgene fra 1920—1935.

Nr. 9. 15. Aarg.

1. Marts 1939

Sønderjyllands Kreditforening

Haderslev

Banken for Brørup og Omegn

Aktieselskab

Kontortid 10—12 og 2—4
BRØRUP

H. A. GRUBERTS SØNNER

Aktieselskab

Metalvarefabrik

Frankrigsgade 40

København S.

Køb dansk Arbejde!

Det danske Gødnings-Kompagni A/S

København

Nykøbing F., Odense, Aalborg, Struer, Vejle, Aarhus, Esbjerg, Sønderborg

Ældste og største
Gødningsforretning
i Danmark.

Eneste Fabrikant
af Superfosfat
her i Landet.

Salgskontor for Danmark for

A/S Dansk Svovlsyre- & Superphosphat-Fabrik

Aktieselskabet

Nordiske Kabel- og Traadfabriker

København F.

KABELVÆRK . TRAADVÆRK . VALSEVÆRK

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør

Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717

KØBENHAVN

H. Rasmussen & Co.

Aktieselskab.

Fredriksgade 37-39. Telf. 59.

Odense.

Jernstøberier

Gummistøvler

De Forenede Teglværker

Akts. ved Aarhus Akts.

Kontor: Parkallé 15,

Telf. 644. Aarhus. Telf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radial-
sten, glass. Tagsten
og Mursten.

Graasten Bank A/S

Kontortid 9—12 & 2—5

Lørdag 9—1

GRAASTEN

Spare- og Laanekassen i Aarhus.

St. Torv 6. Aarhus. Telf. 101.

Kontortid: 10—1 og 2½—5½.

Forlang **Gulvtæpper**
fra
Sønderjydske Tæppefabrik
A. R. KJÆRBY
Højer

Ladelund Landbrugs- og Mælkeriskole,

Brørup St.

5 Mdrs. Landbrugskursus Nov.-Marts
9 — do. Novbr.-Juli
8 — Mælkerikursus Sept.-April
Uddannelse af Kontrolassistenter.
J. C. Overgaard.

A/S

Jyllands Papir-Værk

Aarhus

Spare- & Laanekassen for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856

Reservefond ca. 1½ Million

Kuranstalten

Gl. Skovridergaard

Silkeborg - Tlf. 514 og 515

Overlæge V. STARCKE
træffes pers. Tlf. 514: 11-12.
Tlf. 156: 2-3.

Forlang Prospekt.

Dampmøllen Viktoria

Aktieselskab

ODENSE

AKTIESELSKABET

Øxenbjerg

Dampmølle

Svendborg.

Sønderjydske Teglindustri

Nordre Fasanvej 127

Telf. C. 4520 — Taga 1700 —

Taga 1717 — København N.

Facadesten, flammede Sten.

Tagsten, Dræger

Alle Bygningsartikler

Hilsen til

»Den danske historiske forening«

på dens 100 årsdag 14. februar 1939.

Må det være mig tilladt at fremføre de bedste ønsker fra »Historisk samfund for Sønderjylland.« Selv om dettes årsskrift er halvt så gammelt som Dansk historisk forening, er det et af landets yngste historiske samfund, og alligevel er det gammelt nok til at forme en tak som baggrund for ønskerne. Denne tak for historisk initiativ, klar-syn og flid skulde gerne blive en hel landsdels tak.

Et lands historie bestemmes ikke blot i sine ydre træk af forholdet til naboerne; men lige så stærkt af den åndelige påvirkning, der fra begge sider overskrider landsgrænser. Undertiden kan historien synes ganske koncentreret ved rigets grænse.

Sønderjyllands historie og nationale stilling må naturligvis i højere grad stå i Historisk forenings interesse end nogen anden landsdels. Det er ikke noget tilfælde, at den første afhandling i foreningens tids-skrift er »Om historiens nationale betydning« af professor *Molbech*, eller at der i andet bind fortælles om modsætningen til de Kielske professorer *Falck* og *Michelsen* og *Asmussen* i Segeberg, der ikke vil være corresponderende medlemmer, fordi der kun udnævnes saadanne i Holsten og andre fremmede lande, men ikke i Sønderjylland. *Molbech* hævder naturligvis sin danske ret, men »kan med Rette erklære sig fri

for den Hensigt at ville, i nogensomhelst *polemisk* Retning, blande sig i de indviklede historisk-politiske Forhold imellem de under den danske Konges Regiering forenede Lande.«

Vi ser i dag godt, at *polemik* og *historie* kan adskilles. Vel er historiens mål sandhed, men af Einstein har vi lært, at alt er relativt; den absolute sandhed kan heller ikke erkendes af historien; men den kan, som Aakjær siger, vise os, hvad vej vi drog, og løfte os en flig af livets gåde. Kun en flig — hvad vi ser bagved, afhænger af vore øjne.

H. P. Hanssen, den første formand for Historisk samfund for Sønderjylland, har skildret A. D. Jørgensen som smeden, der hamrede de blanke våben til den nationale kamp. Billedet er ikke helt godt. Hvad archivassistent A. D. Jørgensen begyndte i 1869 og fuldførte som rigsarkivar, hvad mange andre gode historikere har oplyst i historisk tidsskrift til sønderjydsk historie som en del af vort fædrelands historie, vil jeg hellere sammenligne med, at de har gravet den malm frem til dagens lys, hvoraf også våben har kunnet smedes til den åndens strid, der har måttet føres for Sønderjyllands danskhed og til Danmarks og det øvrige Nordens ære.

Al sandhed må ses ud fra et givet stade, heller ikke historien kan fremdrage den blivende og altid uforanderlige sandhed; men den kan prøve på og arbejde for stadigt at komme sandheden nærmere, for at fjerne det støv og det snavs, der vil skjule sandheds rene åsyn. Det er en ære for dansk historiegranskning, at den frit har kunnet og stærkt har villet stille sig det høje mål, der er fælles for al ægte videnskab.

I denne videnskabs tjeneste har Dansk historisk forening været en støtte for Sønderjyllands danskhed, har brudt malm, hvoraf der har kunnet hamres skarpe våben og vindes lødigt guld; den har været med til at tjene Danmark i ånd og på sandheds grund, den har gjort et arbejde til det danske folks åndelige vækst og rigdom. Den har gjort sig fortjent af fædrelandet.

Derfor skal der lyde en tak fra det danske Sønderjylland, en tak, der i sig indebærer de ærligste ønsker for dansk historiegransknings blivende frihed og friskhed og for Dansk historisk forenings blomstrende fremtid.

H. Lausten-Thomsen.

Poul Andersen fot.

Gamle Tinne.

Af Anders Bjerrum.

I August 1937 døde gamle Catharina Carstensen i Bjerrup, Fjorde Sogn. Hun var en af de sidste, der endnu talte den sydligste danske Dialekt, vi har Kendskab til, nemlig Fjoldemålet, som dels på Grund af en Mængde alderdommelige Træk, dels på Grund af en Række højst ejendommelige Nyudviklinger spiller en vigtig Rolle for dansk Sprog-historie og dansk Sproggeografi.

Tinne har aldrig talt andet end Dansk i sit Barndomshjem; på de fleste af de Gårde, hvor hun tjente i 50'erne og 60'erne, var Hjemmesproget ligeledes Dansk, og da hun i 1868 blev gift, blev den danske Dialekt også hendes eget Hjemms Sprog. Men allerede før den tyske Nationalitetsbevægelse i 40'erne fik Fodfæste i Sognet, var Nedertysk begyndt at blive et almindeligt Omgangssprog, og Tinne har været tvesproget lige fra Barndommen. Fra omkring 1864 gik de fleste For-

ældre over til at tale udelukkende Nedertysk med deres Børn, og dermed var det danske Sprog dødsdømt, det blev de gamles Sprog, som de unge ikke forstod. Da Tinnes Mand døde i 1916, var der ikke mange i Bjerrup, der kunde Dansk mere, og Tinnes Talesprog blev efterhånden udelukkende Nedertysk.

Det er ofte blevet påstået, at et Sprog- og Kulturskifte medfører åndelig Fattigdom og Rodløshed; denne Sætning er næppe rigtig i Almindelighed, for Tinnes Vedkommende er den i al Fald afgjort urigtig; hun følte sig hjemme i det nedertyske Sprog og den nedertyske Kultur i samme Grad som i det danske, hos hende — som hos mange andre — blev Brydningen mellem Dansk og Tysk en Kilde ikke til Fattigdom, men til Rigdom.

Tinne var født i 1841 i Kollund, Fjolde Sogn. Hendes Fader døde, da Tinne var ganske lille, og Moderen, der intet ejede, ikke havde nogen Slægtninge og ikke fik nogen Støtte fra Svigerforældrene, måtte Resten af sit Liv kæmpe en hård Kamp for sin og sit Barns Existens. Hun måtte udføre strængt Mandfolkearbejde for at tjene det nødvendige, og efterhånden ændrede denne umenneskelige Tilværelse hendes Væsen, i al Fald i det ydre, men vist også i det indre. I Fjolde Sogn kan de ældste endnu fortælle om, hvorledes hun mere lignede en Mand end en Kvinde, bandede som et Karlfolk og røg Tobak. Tinne elskede sin Moder, men hendes Barndomserindringer kastede en Skygge af dyb Smerte over hendes Liv, lige til hendes høje Alderdom. Engang viste jeg hende under mine Optegnelser intetanende et Billede af en Mand der snor Halmsimer; jeg ser endnu for mig hendes Ansigt med det hastigt skiftende Udtryk, først af Genkendelse og så af pludselig Smerte, og jeg husker Sorgen og Resignationen i hendes Udbrud: »Han drejer Teger! Det hær min Mømm ow gyert. Hun krelt ow Teger. Hun most fortien hind Brye mæ æ Tegkrellen. Hun klobbed Holtsker, grow Klyn a hugged Hie. Ejs kund vi jo ikk lew.« (Han snor Simer! Det har min Mor også gjort. Hun snoede også Simer. Hun måtte tjene sit Brød ved Simesnoning. Hun satte Beder under Træsko, gravede Tørw og slog Lyng. Ellers kunde vi jo ikke leve).

Allerede som Skolepige kom Tinne ud at tjene; 9 År gammel var hun, da hun for første Gang lå ude paa Bjerrup Hede og passede Køer for en Gårdmand. Lønnen var ganske lille, men Føden fik hun jo, og så var der Tid til at sidde og strikke eller sy, når Køerne gik roligt. Efter Konfirmationen blev hun rigtig Tjenestepige, og det blev hun ved med at være, til hun i 27-Års-Alderen blev gift med Tækkemand og Slagter Carsten Carstensen

1859—60 tjente hun hos den sidste danske Præst i Fjolde, Pastor

Muhle, som hun forgudede, og som øjensynlig har sat Pris på den livlige og velbegavede Bondepige. Her i Præstegården er det meget vel muligt, at Tinne har set K. J. Lyngby, da han i 1859 opholdt sig i Fjorde for at studere Dialekten; disse Undersøgelser blev genoptaget 1913 af Dr. Marius Kristensen og Dr. F. Ohrt, og den sidstnævnte har vistnok besøgt Tinne og hendes Mand. Efter Krigen — i Aarene omkring 1930 — blev Optegnelserne fortsat og afsluttet af Udvalg for Folkemåls Medarbejdere, og nu var Tinne selvskreven til at blive den vigtigste Meddeler, hun var en af de ganske få, der talte lige så godt Dansk som Tysk. I Udvalgets Samlinger ligger der henved 10.000 Sedler med Sprogstof optegnet efter hende alene, desuden en Del lydskrevne Texter og en halv Snes Grammofonplader. Tinne havde alle Betingelser for at blive en god Meddeler: hun var åndsfrisk, livlig, velbegavet, hendes Hukommelse var ualmindelig god, hendes Sprogfølelse sikker, og hun var sanddru og samvittighedsfuld; når hun ikke vidste Besked om en Ting, sagde hun det strax: »Ja, Gu tryest! De vier æ ikk. Æ ska jo blyw ve æ va'r« (blive ved Sandheden). Og sidst, men ikke mindst: hun fandt sig med beundringsværdig Tålmodighed i vore plagsomme Udspørgninger.

Den der skriver disse Linier har mest at takke hende for. I til sammen 2—3 Måneder har jeg besøgt hende praktisk talt hver Dag og siddet hos hende 2—3 Timer daglig for at nedskrive de sidste Erindringer om en svunden Kultur og en døende Dialekt. Det var ofte et såre træls Arbejde for hende, fordi jeg var nødt til at holde hende fast ved den systematiske Gennemgang af et enkelt Emne ad Gangen, selv om det kedede hende, og fordi hun ofte måtte gentage hvert Ord eller hver Forklaring mange Gange, inden hun kunde få Lov til at gå videre i Skildringen. Når det alligevel var hende muligt at holde det ud, har det vel to Årsager: for det første hendes Glæde ved at genopleve en svunden Tid, for det andet den varme, umiddelbare Menneskelighed, der gjorde, at hun altid havde Evne og Trang til Sympati.

Erindringens Kunst, den første af disse to Ting, beherskede hun i sjælden Grad; det er næppe uden Sammenhæng med den Skoling i Ensomhedens Kunst, hun havde gennemgået som Vogterpige ude på Bjerrup Hede, og som hun nu havde fået Brug for igen; hun var barnløs og boede alene i sit Hus, og selv om hun ofte fik Besøg af Naboer, var hun som Regel alene med sig selv og sine Tanker. Hun sagde engang til mig: »Ven æ ligger va'gen om Nat, da drejer æ mæ di ung Oaringer teba'g. Æ hær jo så'ndt lå'ngt Lewner, æ kand tæ'nk an Hoben (Når jeg ligger vågen om Natten, så drager jeg mig de unge År

tilbage. Jeg har jo sådan et langt Levned, jeg kan huske meget). Og så udbrød hun: »Erinnerung is ein wâhres Glück, es ruft die Jugendzeit zurück«. Som det er naturligt hos et gammelt Menneske, var det Fortiden der stod hendes Hjerte nærmest, gamle Skikke, gamle Arbejdsmetoder og Redskaber, gamle Anskuelser og vel også det gamle Sprog. Den negative Side heraf, de gamles uforstående og uforsonlige Holdning overfor Nutiden og Ungdommen, traf man sjældent hos Tinne. Ganske vist kunde hun en sjælden Gang lade skinne igennem, at det fortrinsvis var i hendes Ungdom der var Piger til; i gamle Dage havde de unge Piger »Brysthønder« (Brystpuder), »da ha' vi Fosong«, sagde Tinne, nutildags er de unge Piger altfor »platbryster«, syntes hun. Men som Regel var hendes Indstilling en ren og uskrømtet Glæde over den gamle Almuekultur, som det var hendes Lyst at berette om. Hendes gamle Øjne kunde stråle, når hun fortalte om det: »Vi ha' Sa'nd oa Golle fø'r. De ga æ så jærn li, væn æ Sa'nd de loa så krust oa Golle. Va soa de næt ut. Di ha'r rigte a Golle i så'n Stre'ger fæjer«. (Vi havde Sand på Gulvet før. Det kunde jeg så godt lide, når Sandet lå så krust på Gulvet. Hvor så det pænt ud. De havde rigtig Gulvet fejlet sådan i Streger).

Tingene havde et mærkeligt individuelt Liv for hende. For en abstraherende Akademiker var det en Oplevelse at gå i Skole hos Tinne. Når jeg vilde have noget at vide om Spinderokken og dens Indretning in abstracto, fortalte hun om en individuel Rok: »Mit Hjul kund ikk læb sjiewt, for de lyeb i Huern, a deær kund er ikke arbi sæ ind, de vå jo tå'gt. De køwt æ mæ, som vi kam sammel, i Kræ'merga'r i Hu'sum« (Mit Rokkehjul kunde ikke løbe skævt, for det løb i Horn, og det kunde det ikke arbejde sig ned i, det var jo sejt. Det købte jeg mig, da vi blev gift, i Kræmmergade i Husum). Ofte nøjedes hun ikke med at individualisere den abstrakte Ting jeg udspurgte om, men opfandt smaa konkrete Situationer; og undertiden kom der ved den Slags Fantasiglimt et vidunderligt Liv over hendes Forklaringer; ved et »Rimlung« forstaar Fjøldeboen den Kant af Mosejord, som Tørvegraveren, mens han arbejdede i en ny Tørvegrav, lod stå mellem denne og en gammel (vandfyldt) Tørvegrav, ja, men sådan noget kunde Tinne ikke tænke, hun så en Situation for sig: »a Rimlung de brast, a så kam a Vand, så most æ jo græw te Grows ijæn« (Rimlingen brast, og så kom Vandet, så måtte jeg jo grave til Gravs igen). Engang vilde jeg notere Udtryk som »drikke Kaffe« o. lign. og fik følgende: »Di sår reæt a prattelt ve a Kaffe, a Kaffe den lyst a Mund. Di snakked olt døgne ve de føst Tas, a de vur jo oltens mier, for a Kaffe den reized jo, den vår bilde stærk« (De sad ret og sludrede ved

Kaffen, Kaffen løste Mundene. De snakkede allerede meget ved den første Kop, og det blev jo stadig mere, for Kaffen stimulerede jo, den var temmelig stærk). Og Tinne smilede et medvidende Smil, hun var selv som få indviet i Kaffens Hemmelighed.

Eller hun kunde finde på en Replik eller en hel lille Samtale; de var i Reglen sikkert ikke oplevede, men Frugter af hendes levende

Albert Nilsson, Lund, fot.

Fantasi. Et Par Exempler: Under Gennemgangen af Forberedelserne til Vævningen havde vi arbejdet os frem til det Øjeblik, da Trendegarnet skal anbringes omkring Vævens Bom; så kan hun ikke holde min skematiske Væv og min abstrakte Trendelse ud mere, hun gør hele Situationen konkret og nærværende ved at opfinde en lille Replik: »Så kommer er om a Boam. — Kat du ikk hjælp mæ at Støk om a Boam; for æ hær jo gå'r ingen Karlfolk hjemmen« (Så kommer det om Bømmen. »Kan du ikke hjælpe mig et Stykke om Bømmen, for jeg har jo slet ingen Mandfolk hjemme«). En anden Gang voldte

Betydningsforskellen mellem *Meaten* (Ordet kommer af Midaften) og *Mendbel* (af Meldmål, egl. Mellemmåltid) mig Vanskelighed, og det var ikke Tinnes Styrke at give sine Oplysninger en almenlydig Form; men hun kunde finde på en Situation: »Vi skuld ha Mendbel mæ te Markes. — Ha im dog fongen a Mendbel mæ? Am im ha jo forjæt a Mendbel! De kund jo dra`b sæ te di forjår e« (Vi skal have Mellemmad med i Marken. — »Har I nu fået Mellemmaden med? Men I har jo glemt Mellemmaden!« Det kunde jo træffe sig, at de glemte den). Og med dette Udgangspunkt kunde vi jo let nå til Enighed om en Betydningsdefinition.

Af det foregående kunde Læseren måske få det Indtryk, at Tinne udelukkende levede i Mindet om det forbigangne. Det var slet ikke Tilfældet, tværtimod, hun var livligt optaget af det Liv, der levedes omkring hende. Ikke så meget måske af de nationale og politiske Omvæltninger, hun havde oplevet: som 17-årig Pige tjente hun hos den sidste danske Præst i Fjølde, 22 År var hun, da Prøjserne tog Slesvig i Besiddelse, og som 90årig overværede hun, oplagt og åben for nye Indtryk, nervøst trippende af Oplevelsesglæde, en nationalsocialistisk Propagandamarch med liflig Messingmusik og Støvletramp gennem Landsbyens tålmodige Gader. Men et langt stærkere Udtryk fik hendes forbavsende Vitalitet og Livsglæde i hendes Indstilling overfor de små Ting i hendes egen lille Verden. Erindringen om Barndommens Fattigdom og Smerten over Moderens Skæbne blev ikke blot Kilden til hendes Nøjsomhed og Resignation, men også til en ren og naiv Taknemmelighed over den Lod i Livet, der var blevet hendes. Hun var henrykt og stolt over det lillebitte, smukke Hus hun boede i; det var et godt hundrede År gammelt Aftægtshus med een lille, lavloftet Stue, et Køkken, et Spisekammer, en Lo, der også tjente som Forstue, og en diminutiv Stald; Tinne følte sig formelig rig i dette Hus, hvor der altid herskede den pinligste Properhed og Orden, og hvor hendes Husdyr — Hønsene, Hunden, Katten og Kanariefuglen — var vel tjent med hendes omhyggelige og myndige Forsorg. Og rig det var hun, det ukuelige Menneske; endnu som Halvfemsårig levede hun sin Hverdag med en stadig frisk Evne til at opleve de små Ting, som om det var noget helt nyt. Når man var kommen ind i hendes Køkken, havde hilst på Tinne og snakket lidt med Hunden Nero (»den doalest Hu`nd i a ganse Bøj« — den smukkeste Hund i hele Byen), så gav hun sig ivrigt til at fortælle om, hvad der var hændt i hendes lille Verden siden sidst. Om en Kyllinghøne, der ikke vilde gå ind i Høsehøuset (»den Dø`sblå`s«); om en Rotte, Nabokarlene havde været

lige ved at fange i hendes Stald (»æ æ så fortrietle oa de deær bukke Deært« — jeg er så fortrædelig på det dér tykke Dyr); eller om Nabo-konerne, der var venlige mod hende og bragte hende Middagsmad; om Nero, der igen havde løbet sig en Tur eller havde ædt Kattens Mad, men som hver Gang slap med en streng Advarsel: »Hundtjen ma ikk tøj Muje sit! Du skat foa Rakker!« (Vovse må ikke tage fra Mis! Du skal få Rakker!), for: »æ kand ikke bo'g an, de hær æ ingen Hoand te« (jeg kan ikke slå den, det har jeg ingen Hånd til); eller om det elektriske Lys eller Radioen, som hun ikke rigtig turde skruе ved; den Slags Småting fortalte hun om med en Livfuldhed og en Umiddelbarhed, der lod hver Følelse få Udtryk i hendes Minespil og Stemmeklang. Men først og sidst talte hun om sin Kanarieflugl, som hun elskede; »æ er så forle'gen for så'nt Krubberi« sagde hun, halvt undskyldende; sjældent har jeg set et så intenst Udtryk af Fryd som det, der glimtede frem i Tinnes Ansigt, når hendes Flugl pludselig tog til at synge.

Og Tinne holdt af Mennesker. Jeg har næppe nogensinde hørt hende sige noget ufordelagtigt om nogen; om Sladderagtighed anvendte hun engang følgende Ordsprog: »An Knøppel er jo öldtens a het, ven an vel sloa an Hu'nd« (en Knippel er jo altid at finde, hvis man vil slå en Hund). Og Tinne vilde netop ikke slå en Hund, og hun vilde heller ingen Mennesker noget ondt, for hun elskede dem, med en glad, moderlig Hengivenhed. I hendes trofaste Hukommelse var gemt en Mængde Erindringsbilleder af Mennesker, hun havde kendt, og når hun var alene, tog hun dem frem og glædede sig over dem. Også Billeder af Folk, der havde besøgt hende for at øse af hendes Viden, af »æ Lær'er froa Borre« (det var Lærer Ejerslev fra Flensborg), »Paul« (Poul Andersen) og »æ Professor« (således kaldte Fjoldboerne altid Marius Kristensen). Da jeg for godt to År siden kiggede ind til hende, fortalte hun mig følgende: »A Professor hand kam heær iet Gå'ng, a hand vå så sviede, hand ha' gongen froa Norste, a de vå så varmt. A hand sæt sæ deær i a Stuel, a æ spu't ham, va hand ikk vild ha at Tas Kaffe. Am hand såw, hand vild jærn ha at Glas Vand. »Blot at Glas Vand«, såw hand. Å a Professor! A så soa hand så noale op. Æ kan eno'nd tæ'nk er. Grø't ham dog froa Tinne! At Glas Vand vild hand jærn ha! A Professor! — Hand hær jo sa't værn tøste« (Professoren han kom her engang, og han var så svedig; han havde gået fra Norsted, og det var så varmt. Og han satte sig dér i Stolen, og jeg spurgte ham, om han ikke vilde have en Kop Kaffe. Men han sagde, han vilde gerne have et Glas Vand. »Blot et Glas Vand«, sagde han. Å, Professoren! Og så så han så nådelig op. Jeg kan huske det endnu.

Hils ham dog fra Tinne! Et Glas Vand vilde han gerne have! Professorens! — Han har jo sagtens været tørstig). Og Tinnes Ansigt lyste af Æmhed og Omsorg og Undren over pæne Folks Beskedenhed.

Det var sidste Gang jeg så hende. Hun klarede sig endnu alene i sit Hus, skønt hun var 94, men hun var begyndt at føle Alderdommen som en Byrde; hendes Syn var svækket, og hendes lyse Humør havde mistet noget af sit Liv. Og nu står Huset tomt, gamle Tinne er gået bort. Vi vil huske hende med en Følelse af Glæde og Taknemmelighed. Over det Almuesprog, hun øgede vort Kendskab til; over den Almuekultur, hun gjorde levende for os; og over den skønne Almue-Menneskelighed, hun lod os opleve.

Slægten Petersen fra Aventoft.

(Fortsættelse)

Af Wilken Jacobsen, Haderslev

I Tilslutning til min Artikel i »Sønderjydske Maanedsskrift« Nr. 5, 13. Aargang glæder det mig hermed at kunne bringe yderligere Oplysninger om denne Slægt. Det drejer sig foreløbig om Slægtens Linier, der er udgaaet fra Vellerup i Agerskov Sogn, og fra Ørderup i Toftlund Sogn.

VELLERUP - LINIEN.

Som nævnt i min første Artikel var Sognepræst Asmus Petersen og Maria Margarethe f. Martinis næstældste Søn *Christian Petersen* født den 22. November 1779 i Aventoft Præstegaard. Hans Hu stod til Landvæsnet, og i en fremskreden Alder, han var næsten 44 Aar gammel, blev han Lørdag den 6. November 1823 viet til *Anna Catharine Bundesen*. Der er endnu bevaret en skriftlig Indbydelse til Bryllupet, som derfor her skal gives i dens Helhed:

Til

hæderlige og velfornemme Peder Lautrup,
Sognefoged i Vellerup.

Vellerup, den 28. Oktober 1823.

Højtærede Ven og Nabo!

Den sjette November og Dagen derefter agter min Daatter
Anna Catharina Bundesen med hendes Brudgom, den hæderlige

og velfornemme Ungkarl Christian Petersen af Løgumgaard af holde deres Bryllups Højtid.

Første Dag Kl. 11 om Formiddagen forrettes Vielsen i Huset. Paa anden Dags Formiddag Kl. 8^{1/2} agter de at drage til Kirken for at bivaane Gudstjenesten som Ægte-Folk.

Højtærede Ven og Nabo ville med samtlige Husets Folk da behage paa disse tvende Dage 6. og 7. November at forøge Brudfolkets Glæde med Eders hæderlige Nærværelse, bivaane Vielsen med andægtige Bønner om deres Ægteskabs lykkelige Begyndelse, Fremdragelse og Ende, zire og pynte Brudfærden til og fra Kirken med Eders hæderlige Følge, og paa begge Dage nyde og til Takke tage vores tarvelige Bryllupskost og Pleje.

Ved samme Bryllupshøjtidelighed ville højtærede Hr. Ven og Nabo være af den Godhed og bevise os den Tjeneste paa første Dag at være Skaffer, og den ældste Daatter at være Bordepige ved Brylluppet.

Brudeparret saavel som jeg udlover stedse at være forbunden til skyldigst Gentjeneste.

Med sand Højagtelse

henlever jeg

Maren Madses.

Bruden var født den 23. September 1791 som Datter af Gaardejer i Vellerup Mads Jakob Bundesen og Hustru Maren Madses. Mads Jakob Bundesen skal have have været i Besiddelse af ualmindelige Legemskræfter, og Minder om disse er endnu levende indenfor Familien. Han døde tidlig og før Datterens Bryllup, hvorfor ovenfor givne Indbydelse ogsaa kun er underskrevet af Brudens Moder, der forøvrigt gennem flere Aar med fast og sikker Haand selv havde drevet den store Gaard, som Svigersønnen nu overtog, og som endnu paa Spindesiden er i Slægtens Eje. Christian Petersen døde næsten 80 Aar gammel den 30. 10. 1859 i Vellerup, medens Hustruen overlevede ham og først døde den 24. 10. 1873, ligeledes i Vellerup.

I Ægteskabet var der 6 Børn, 3 Sønner og 3 Døtre, alle født i Vellerup.

1. *Asmus Petersen*, født 16. 8. 1825. Han havde gode Evner og blev holdt »til Bogen«, skulde om muligt være Præst ligesom Farfaderen, men en Øjensvaghed tvang ham til at afbryde Læsningen. Han gik saa over til Landbruget og blev senere Ejer af en Gaard i Gestrup, Agerskov Sogn, en Gaard, der i Dag i formindsket Størrelse ejes af Familien Dam. Asmus Petersen var gift med *Maren Kjestine Thomsen* fra Varde Egnen, men efter kun 7 Aars Samliv døde han den 20. 10. 1863. Enken blev senere gift med Peter Wortmann fra Toftlund Sogn, og hun

døde først 1. 6. 1919 i Toftlund, over 90 Aar gammel. Der var 2 Børn i Ægteskabet, født i Gestrup.

- I. *Christian Petersen*, født 1. 8. 1857, som døde 17 Aar gammel hos Farbroderen Mads Jacob Petersen i Vellerup.
 - II. *Anna Cathrine Petersen*, født 9. 2. 1861, gift med *Andreas Ehlert* fra Halk Sogn. Ægteparret Ehlert ejede i en Aarrække Gaarden Musvang i Toftlund Sogn. De er begge døde, men der er mange Efterkommere.
2. *Maren Petersen*, født 20. 12. 1826. Med hende kom en Gren af Slægten til Højst Sogn, hvor der endnu bor en Række Efterkommere efter hende. Hun blev gift med Gaardejer *Nis Andersen Nissen* den 26. 6. 1851 — det var en Hjemmevielse i Brudgommens Hjem i Holm, Højst Sogn, hvor han var født den 6. 9. 1823 som Søn af Gaardejer og Sognefoged for Højst Sogn *Anders Nissen* og Hustru *Christine f. Bossen*. Det unge Ægtepar boede i en Aarrække paa den Gaard i Holm, der i Dag ejes af *Lorenz Ludwigsen*, men overtog senere en Gaard i Søvang, ogsaa i Højst Sogn, og her døde *Nis Andersen Nissen* den 22. 5. 1887, medens Hustruen døde den 16. Marts 1890 paa Hostrup Gaard i Nørre Hostrup, Egvad Sogn, som ejedes af en Datter og Svigersøn. — Der var 7 Børn i Ægteskabet, alle født i Holm.
- I. *Christine Helene Nissen*, født 25. 7. 1852, gift med *Peter Hansen Toft* fra Hornsgaard, Ravsted Sogn. Ægteparret havde 9 Børn.
 - II. *Cathrine Marie Nissen* født 31. 5. 1854, gift med Gaardejer *Hans Nissen Dethlefsen* fra Solderup, Hostrup Sogn. Der var 4 Børn i Ægteskabet, og en af Døtrene er gift med Købmand *Medard Christian Mahler* i Østerhøjst.
 - III. *Anne Christiane Nissen*, født 5. 12. 1856, gift med Gaardejer *Lorens Paulsen Heisel* fra Søvang, som lever endnu og er bosat i Bolderslev. Ægteparret havde 6 Børn, der er bosat i Bjolderup Sogn.
 - IV. *Christiane Nissen*, født 19. 3. 1859, gift med Gaardejer *Martin Jessen Lorenzen*, ogsaa fra Søvang, hvor han endnu lever som Enkemand. I Ægteskabet var der 5 Børn.
 - V. *Anders Nissen*, født 20. 7. 1861, gift med *Sine Marie Lorenzen* fra Bøgvad, Højst Sogn. *Anders Nissen*, der ved Siden af at passe sin Gaard, som han overtog efter Faderen, i en Aarrække virkede som Indremissionær i Nordslesvig, kom desværre ulykkelig af Dage, idet han sent om Aftenen den 15. 10. 1913 paa gaadefuld Maade blev myrdet ved flere Skud i Ryggen lige uden for Tønder, da han cyklede hjemefter, efter at have talt ved et Missionsmøde i Tønder. Egnens Befolkning blev meget opskræmt over dette Mord, som syntes uforklarligt, da *Anders Nissen* var en meget afholdt og respekteret Mand. Morderen blev aldrig fundet. -- Der er 4 Børn i Ægte-

skabet, af hvilke Sønnen *Nis Andersen Nissen* ejer Slægtens Gaard i Søvang.

- VI. *Christian Petersen Nissen*, født 8. Juli 1863, gift med *Cecilie Margrethe Lorenzen*, Søster til Broderens Hustru. Christian Nissen var ogsaa Gaardejer i Søvang ligesom Broderen Anders, og virkede ligeledes i flere Aar som Lægprædikant. Ægteparret havde 5 Børn.
- VII. *Asmus Petersen Nissen*, født 14. 9. 1868. Han var ogsaa Landmand, udvandrede i en ung Alder til Amerika, men efter at have opholdt sig der i en Aarrække, drog han til den tyske Koloni Kamerun paa Afrikas Vestkyst, hvor han i nogle Aar virkede som Missionær i den tyske Baptistmissions Tjeneste indtil sin Død omkring Aaret 1906. Han skildredes som meget opofrende og hengivende i sin Tjeneste.
3. *Mads Jacob Petersen*, født 25. 3. 1828. Han overtog Slægtsgaarden i Vellerup efter Faderen og blev den 29. 10. 1857 i Agerskov Kirke viet til *Anne Marie Sønnichsen Bøttcher*, der var født den 20. 10. 1825 paa Nabogaarden. Efter 7 Aars Ægteskab døde hun, men efter at Mads Jacob Petersen havde været Enkemand i 22 Aar blev han gift 2. Gang den 10. 8. 1886 i Vamdrup Kirke med *Johanne Margrethe Kaysen*, født den 12. 12. 1856 i Ørslev, Hellevad Sogn. Ogsaa hende overlevede han, idet hun døde den 14. 4. 1901 i Hyndingholm, Ravsted Sogn. Han selv døde i Vellerup den 8. 12. 1910. I mange Aar drev Mads Jacob Petersen en udstrakt Handel med Kreaturer og Heste, og blev derved ikke alene paa sin Hjemegn, men over Størstedelen af Nordslesvig en meget kendt Mand. Handelsvirksomheden var en Overgang saa stor, at han eksporterede direkte til England. Hans Færd som Handelsmand prægedes til enhver Tid af den mest gennemførte Redelighed, og i mangfoldige Tilfælde har han, naar en Sælger undervurderede et Dyrs Værdi, som den kyndige Dyrekender han var, gjort opmærksom paa, at det var saa og saa meget mere værd — og betalte saa derefter. Det var derfor ikke underligt, at en saadan Handelsmoral i Forbindelse med Gæstfrihed og Hjælpsomhed hjemme paa Gaarden skaffede ham mange Venner, og »Mads Jacob af Vellerup«, som hans Kendingsnavn var, blev paa den Maade en velset og respekteret Mand, som sikkert endnu i Dag mindes af mange. I første Ægteskab var der to Børn, medens det andet var barnløst.
- I. *Catrine Marie Petersen*, født 16. 8. 1858 i Vellerup, gift med *Peter Jacobsen Terp* fra Hinderup, Hellevad Sogn, der overtog Gaarden i Vellerup, hvor han døde kort efter Genforeningen, medens Enkefru Terp endnu bor paa Gaarden, der i Dag ejes af Gaardejer *Schelde*, gift med Ægteparret Terps eneste Barn, Datteren *Anna Marie*.
- II. *Christian Petersen*, født 17. 7. 1860 ogsaa i Vellerup, gift med sit Bysbarn *Laura Florentine Hanquist*. Ejede først en Gaard i Sdr. Bjært Sogn ved Kolding, derefter Ref-

singgaard i Gjesten Sogn ved Vejen, og nu bor Ægteparret paa Villa »Home« i Andst. Der er 9 Børn i Ægteskabet og omkring 30 Børnebørn, og det kan tilføjes, at den ene af Sønnerne *Johan Hanquist Petersen* i flere Aar ejede Petersen-Slægstens Hjemgaard Rønshovedgaard i Holbøl Sogn.

4. *Maria Margretha Petersen*, født den 10. 6. 1830 og død i Vellerup ugift den 6. 8. 1853.

5. *Christian Martini Petersen*, født den 22. 7. 1832, død i December samme Aar.

6. *Anna Cathrina Petersen*, født den 11. 9. 1833. Med hende kom en Gren af Slægten til Egvad Sogn, hvor den endnu blomstrer. Hun blev gift med Gaardejer *Hans Petersen Refslund* — det var en Hjemmevielse i Øbening — den 5. 10. 1854, og han var født den 17. 5. 1821 i Stenderup, Toftlund Sogn, som Søn af Gaardejer Peter Refslund og Kiesten Marie f. Hansen. Hans Petersen Refslund ejede en Gaard i Øbening, Egvad Sogn, hvor han døde 6. 7. 1894, medens Hustruen døde den 20. 6. 1888. Der var ikke mindre end 11 Børn i Ægteskabet, alle født i Øbening.

I. *Christian Petersen Refslund*, født den 4. 4. 1855, død da han var 6 Aar gammel.

II. *Peter Hansen Mathiesen Refslund*, født den 27. 5. 1856, udvandret til Amerika.

III. *Botilla Refslund*, født den 1. 2. 1858, gift med Gaardejer *Martin Lorenzen Gram* fra Jægerlund, Bevtoft Sogn. Han ejede en Gaard i Birkelund, Agerskov Sogn, hvor de begge døde. Der var 5 Børn i Ægteskabet.

VI. *Hans Petersen Refslund*, født 23. 10. 1860 og død 1861.

V. *Hans Petersen Refslund*, født den 12. 3. 1862, gift med *Anne Petersen* fra Horsbyg i Egvad Sogn. De overtog Forældrenes Gaard i Øbening, hvor Hans Petersen Refslund døde i Fjor. Ægteparrets eneste Barn, Sønnen *Hans Petersen Refslund*, den 3. med dette Navn, ejer nu det gamle Hjem.

VI. *Christian Petersen Refslund*, født den 14. 5. 1864, gift med *Anne Margrethe Høj* fra Ertebjerg i Tandslet Sogn paa Als. Ægteparret boede paa Hostrupgaard i Nørre Hostrup, som de overtog efter Peter Hansen Toft, der var gift med en Kusine til Christian Petersen Refslund. C. P. Refslund døde 1937.

VII. *Carl Petersen Refslund*, født 10. 11. 1866, men død 1902. Han var ugift.

VIII. *Kiesten Marie Refslund*, født den 2. 4. 1869 og død 1891. Hun var ugift.

IX. *Asmus Petersen Refslund*, født den 17. 7. 1871, gift med *Bodil Kjestine Marie Holst* fra Goldbæk, Agerskov Sogn. Ægteparret bor i Vojens. Der er kun 1 Barn i Ægteskabet.

X. *Anna Catharina Refslund*, født den 11. 8. 1873, død 1918

i Aabenraa, hvor hun var gift med Købmand *Willads Schmidt*. Der var 3 Børn i Ægteskabet.

XI. *Hanna Cathrina Refslund*, født den 28. 12. 1877, gift med Gaardejer *Kresten Jepsen Beck* fra Sindet i Ager-skov Sogn, hvor Ægteparret endnu bor. Der er 2 Børn.

Som det fremgaar af denne Oversigt er Vellerup-Linien særdeles livskraftig og blomstrer med mange Skud ned gennem »Midtlandet«. Som den største Modsætning virker det derfor, at

ØRDERUP-LINIEN

i samme Tidsrum kun har fostret nogle enkelte Personer, for hvilke jeg nu skal gøre Rede.

Præstefolkenes næstyingste Barn, Datteren *Dorothea Maria Margaretha Petersen* var, som nævnt i min første Artikel, gift med Gaardejer *Wilken Nissen* i Ørderup, Toftlund Sogn. Hun var den sidste af Søskeneflokken, der fødtes i Aventoft Præstegaard, nemlig den 30. 1. 1792, og den 22. 7. 1826 viedes hun i Nørre Løgum Kirke til Wilken Nissen, kun 3 Maaneder efter den gamle Faders Død. Wilken Nissen var født den 21. 2. 1788 i Østerterp, Bedsted Sogn, og hans Forældre var Jacob Wilkensen Nissen og Mette f. Mortensdatter. Omkring 1803—04 flyttede Familien Nissen til Nørre Løgum. Wilken Nissen tjente i en Aarrække hos Bønderne, indtil han i Aaret 1811 maatte i Kongens Klæder, og det blev en lang Soldatertid, nemlig ikke mindre end 8 Aar til 1819. Han tjente Kongen ved Slesvigske Infanteriregiment, den nuværende 13. Bataillon, der har Garnison i Haderslev. Da Wilken Nissen kom til Regimentet, laa dette paa Lolland-Falster, hvor det havde været fra 1807. Da Danmark som Kejser Napoleons Forbunds-fælle maatte stille et Kontingent Hjælpetropper, blev det Slesvigske Regiment sammen med det fyenske Regiment udset til at deltage i Felttoget, og i Slutningen af April 1813 brød Regimentet op fra Kantonementerne paa Lolland-Falster, blev indskibet ved Taars Færgested paa Lollands Vestkyst for at overføres til Kiel. Regimentets Chef var General von Lassen, og hele det danske Hjælpekorps blev kommanderet af Prins Frederik af Hessen. Efter et Par Dages Ophold i Kiel marcherede Wilken Nissens Regiment sydpaa og opholdt sig derpaa i Eggen mellem Lybæk og Hamborg og de tilstødende Dele af Meklenborg til helt hen i Slutningen af Aaret 1813. Den 10. August 1813 deltog Regimentet i de storstilede Festligheder, der i Lybæk blev afholdt i Anledning af Kejser Napoleons Fødselsdag, paa hvilken hver Mand ekstra fik 10 Skilling og dobbelt Brød- og Kødportion. Den 4. December maatte Wilken Nissen med i den første Kamp, og det var mod prøj-

siske Tropper i den lille Landsby Boden i Nærheden af Oldesloe paa Grænsen mellem Holsten og Lauenborg. Hele Dagen var det Slesvigske Regiment bleven haardt trængt af overlegne fjendtlige Styrker, men ved Solnedgang kastede Regimentet Prøjerne tilbage under Raabet »Kongen leve«. Men det danske Hjelpekorps maatte alligevel langtsomt vige nordpaa, og under Tilbagetrækningen deltog Wilken Nissen den 7. December i Kampen ved Bornhoved og endelig den 10. December i Slaget ved Sehested. For Deltagelsen i dette Felttog modtog Wilken Nissen, sammen med 16 andre Mænd, boende i Hviding og Nørre Rangstrup Herreder, i Aaret 1858 som gammel Mand den franske St. Helenamedaille, der endnu er i Familiens Eje. Efter Kielerfreden laa Wilken Nissen i Garnison i Eckernförde og paa Gottorp Slot, men endelig efter 8 Aars Forløb slog Befrielsens Time, og han blev hjempermitteret til sin Hjemegn Nørre Løgum Sogn, fik der Plads som Kusk hos Sognets gamle Præst Asmus Petersen, og det endte med, at han blev Præstens Svigersøn.

Ni Dage før Brylluppet købte det unge Par paa en Tvangsauktion Gaarden i Ørderup af Advokat Meyer i Haderslev, der samme Dag først havde faaet Gaarden som Højstbydende paa Brødrene Juhls Vegne. Gaarden, samt en anden Gaard, der i Aaret 1818 — forøvrigt ogsaa ved Tvangsauktion — købtes af Niels Ferslev, havde tilhørt de nævnte Brødrene Juhls Broder Sognefoged Hans Christensen Juhl, der paa Grund af daarlige Tider og Uheld med Studehandel gik konkurs. Wilken Nissen fik Gaarden for et Bud paa 4000 Rigsdaler Courant eller 6400 Rigsbankdaler, hvilket i Dag kan synes at være en lille Sum Penge for en Gaard paa ca. 275 Tønder Land, eller som det dengang hed en 2½ Ottings Gaard + en Engparcel. Alle Byer i Haderslev Amt var dengang inddelt i Ottinger; der hørte 4 Ottinger til en hel Gaard og 2 til en halv Gaard, saa Ordet Otting har intet med Tallet 8 at gøre, men er et Ord, der vel nok stammer fra det gamle Ord »aatte«, d. v. s. at eje. Her i Ørderup faldt Wilken Nissens Manddomsgerning, og her døde baade han og Hustruen, sidstnævnte den 14. 3. 1860 og Wilken Nissen den 25. 1. 1872, næsten 84 Aar gammel. Ægteparret havde 4 Børn, alle født i Ørderup.

1. *Asmus Petersen Nissen*, Gaardejer og Sandemand, født den 21. 5. 1827, gift med *Else Marie Bjorholm*. Hun var født paa Nabogaarden, og hendes Fader var den i sin Tid meget kendte Bonde Jes Bjorholm. Asmus Petersen Nissen overtog Faderens Gaard i Aaret 1858, men døde allerede den 31. 3. 1868 efter knap 7 Aars Ægteskab, medens Enken levede til 1902. I Ægteskabet var der 3 Børn, alle født i Ørderup.

- I. *Wilken Nissen*, født den 20. 6. 1862, gift med *Christine Cathrine Ferslev* fra Ørderup. 1890 overtog han Fåderens Gaard. I en Aarrække var han Formand for Toftlund Sogns Sparekasse og ved dennes 50 Aars Jubilæum i Aaret 1923 blev han udnævnt til Dannebrogsmænd. Han døde den 21. 1. 1926, men Enken lever endnu.
 - II. *Jes Bjorholm Nissen*, født den 27. 5. 1864, arvede Morbroderen Jakob Bjorholms Gaard i Ørderup, der i omved 350 Aar har været i Slægtens Eje og er det endnu; men han døde ugift den 26. 12. 1905.
 - III. *Asmus Petersen Nissen*, født og død 1868.
 2. *Jacob Wilkensen Nissen*, var Gaardejer i Bevtoft, født den 9. 12. 1829, gift med *Anne Christine Mørk* fra Bevtoft. Han døde i Bevtoft den 16. 2. 1893. Ægteparret havde 3 Børn, alle født i Bevtoft.
 - I. *Anders Nissen*, født den 24. 5. 1868, død som Barn.
 - II. *Dorothea Marie Margaretha Nissen*, født den 31. 1. 1871; men død som Barn.
 - III. *Wilken Nissen*, født den 27. 8. 1872, overtog Faderens Gaard, gift med *Johanne Marie Petersen* fra Tyrstrup Sogn. Ved Genforeningen blev han udnævnt til Sognefoged for Bevtoft Sogn.
 3. *Mette Marie Nissen*, født den 29. 8. 1831, død ugift i Ørderup den 14. 4. 1919. Anna var en betydelig og begavet Kvinde.
 4. *Jørgen Richard Petersen*, født 9. 6. 1836, død som Barn.
-

En Haderslevbygning i „Den gamle By“ i Aarhus.

Af Dr. Th. Achelis.

Til Helge Søgaards Artikel i dette Tidsskrifts Septemberhefte kan jeg give følgende Oplysninger vedrørende Husets Ejere.

Det var her, den sidste rigtig store Brand, Byen har oplevet, udbrød den 18. Juli 1759. Paa dette Tidspunkt ejede Snedkermester Christian Erichsen Huset. Han har vistnok købt det 1753; i dette Aar blev han nemlig Borger i sin Fødeby. 1745 og 1750 staar Anna Chri-

stina Høg opført som Husets Ejer, 1732 hendes Mand, Andreas Christensen Høg. Sikkert fra 1756, sandsynligvis fra 1753 har en Snedker haft Ejendommen. Ved den store Brand blev Husets to Gavle med Taget ødelagt. Efter Branden er Huset, som i 1756 var takseret til 135 Rdl., istandsat og ved den næste Taksation, i 1764, er Galvhuset vurderet til 270 Rdl., det dobbelte af den tidligere Sum. Desforuden er der nu opført en Stald i Gaarden og et Halvtag. Tidligere eksisterede de ikke. Stalden, som senere er benyttet som Snedkerværksted, var derfor højst 176, mindst 172 Aar gammel. Men det er sandsynligt, at man ved Opførelsen af Stalden har benyttet gammelt Tømmer fra den 1759 beskadigede Bygning. Indtil 1869 har Huset og Forretningen været i Familien Erichsens Eje. Jürgen Andersen Erichsen har haft Huset fra 1830 til 1868, da han solgte det til sin Søn Christian Friedrich Erichsen, men denne døde snart, og den 22. December 1869 afstod Elisabeth Erichsen, født Rasmussen, Enke efter Christian Friedrich Erichsen, Huset til Peter Jørgensen, født i Haderslev 1838 som Søn af Amtsbud Peter Jørgensen. I næsten 70 Aar har Snedkerforretningen i Slotsgade nu været i Familien Jørgensens Eje.

Vi kender Husets Ejere længere tilbage i Tiden. Da Læge M. A. Smidt i Lyngby for nogle Aar siden spurgte mig, om en af hans Forfædre, Deputeret Borger Jacob Torbensen muligvis kunde være en Søn af den »Torben Christensen«, som 1669 forekommer som Ejer af en Byggeplads (Haderslev i gamle Dage, II, 3), kom jeg til at sÿsle med denne Mands Liv. Han boede i Slotsgade, og som det viste sig, netop paa det Sted, hvor senere Snedkerværkstedet har været. Husejerne paa den nordlige Side af Slotsgaden var i 1679: Bertel Bertelsen Weber, Matz Koigen. Torben Christensen. Clauss Jacob Christensen. Jaspas. 1698: Bertelt Weber. 1679: Jespersen Schneider. 1698: Claussen.

Det maa herefter anses for godtgjort*), at Jacob Torbensen 1698 havde overtaget sin Fader Torben Christensens Hus. Som senere Ejere anfører Skyld- og Panteprotokollen (Bd. 1, S. 48) Elisabeth Schunck og Andreas Christensen Høg. Dermed er Rækken sluttet.

*) Nærmere Oplysninger har jeg givet i Zeitschr. f. Niedersächsische Familienkunde 1936, S. 225—227.

S a m l e r e n .

Den stærke Peter.

Om den stærke Peter fra Søgaard (se Dec.-Heftet) fortælles endvidere følgende Historier:

Peter skulde en Gang køre til Skovs for at hente en Egetræsstamme. To Mænd skulde følge med for at hjælpe ham ved at læsse den paa Vognen. De to Mænd skulde skyde Genvej til Skoven, og de skulde undervejs gaa et Sted for, for der at hente en Vippekiste (et Redskab til at løfte Træstammer op paa en Vogn). De to Mænd tog sig god Tid, da Peter skulde Vejen rundt med Heste og Vogn. Langt om længe naaede de to Mænd med Vippekisten til Skoven; men der var ingen Peter at se, og den Egetræsstamme, de skulde læsse paa Vognen, var der heller ikke mere. Der var saa ikke andet tilbage for dem end at gaa hjem igen med Vippekisten.

Da de naaede til Søgaard, ser de, at Peter holder der med Egetræsstammen paa Vognen, og da de er kommen hen til ham, siger Peter til de to: »Jeg har ene læsset Stammen paa Vognen, da jeg ikke kunde vente saa længe, til I kom for at hjælpe mig derved; men nu kan I vel nok læsse Stammen af Vognen«. De gik til det, men de kunde det ikke, hvordan de saa end bar sig ad; Peter maatte hjælpe dem.

En Gang kom der en Mand forbi, hvor Peter var ved at pløje. Manden, der var fremmed paa Egnen, spurgte sig til rette hos Peter, og han gav ogsaa Manden Oplysning om alt det, han blev spurgt om. Men hvordan det nu var eller ikke var, Manden er vel nok ikke bleven rigtig klar over alt, hvad Peter havde fortalt ham og saa spørger han igen.

Peter blev nu gal i Hovedet, han ser lidt paa Manden og tager saa fat paa Ploven med den ene Haand og løfter den op i den ene Arm og holder den i strakt Arm, peger med Ploven i en bestemt Retning og siger: »Se, hvor jeg peger hen med den Plov, den Vej er det, du skal gaa«, og det kan nok være, at Manden fik travlt med at komme videre; han glemte at spørge om mere.

Andr. Lorensen, Damholm.

En Jæger gik at jage.

I Nr. 7 af Sdj. M. for 1. Januar 1939 staar en gammel Sang, indsendt af Agnes Haahr, Tistrup Skole: Vær du Soldatens Ven.

Den samme Sang blev sunget i min Barndom og Ungdom i Brandrup Sogn, men i en noget mere fuldkommen Skikkelse. Jeg kan desværre ikke skrive Noder, ellers kunde jeg nok have givet Melodien.

Sangen lyder saadan, som jeg husker den:

∴ En Jæger gik at jage alt ud i Skoven grøn ∴ ja, ja,
tra la la la la la la tra la la la tra la la la la la la
alt udi Skoven grøn

Da mødte ham paa Vejen en Pige, hun var skøn.

Hvorhen du skønne Pige, hvorhen du stolte Mø?

Jeg vil alt til min Fader, som bor i Skoven grøn.

Hvad vil du hos din Fader, som bor i Skoven grøn?

Der vil jeg plukke Blomster og binde Kranse af.

Hvem skal de Kranse have, som du der binde vil?

Dem skal min Kærest have, som sejler paa Bølgen blaa —

Da drog han af sin Finger en Ring af Guld saa rød.

Se her, min søde Pige, jeg den dig give vil.

Behold du selv din Gave, jeg den modtager ej.

En Sømand har mit Hjerte, og ham jeg svigter ej.

∴ Det var Ret, det var Ret, min Pige, bliv du din Sømand tro; ∴
ja, ja, tra la la la la la la tra la la la la tra la la la la tra la la
la la la la
bliv du din Sømand tro.

H. M. Prinds, Hørup (Als).

Folketingsvalgene.

Ved Sprogforeningens velvilje ser »Sønderjydske Månedsskrift« sig i stand til med dette hefte at sende holderne:

Jakob Petersen: Folketingsvalgene fra 1920 — 1935
som tillæg.

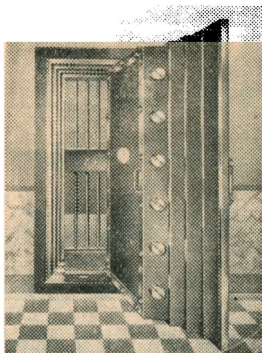
Indbrudssikre,
patentbeskyttede

Panserdøre
Panserskabe
Døgnbox og øvrige
Boxanlæg

M. H. JÆGER

Aarhus Pengeskaftfabrik
Grundlagt 1894

Tusindvis af Referencer over hele Landet
og adskillige Steder i Udlandet.

Det kgl. oktr. alm.
Brandassurance-
Compagni

Stiftet 1798

— tegner
alle Arter
af Skades-
forsikring

Hovedkontor:

Højbroplads 10
København K.
Telf. Cent. 447

Foreslaa Deres Nabo at abonnere paa
„Sønderjydske Maanedsskrift“
Kr. 6.00 aarlig.

Eriksen & Christensen

Aktieselskab

Korn- og
Foderstoffer

Esbjerg

Vordingborg Husmøderskole

Nyt Kursus begynder 4. Maj.
og 4. Novbr. — Barneplejefad-
ling. — Elektrisk og alm. Køk-
ken. — Kjølesyning.

Valborg Olsen. Telefon 275.

Axelsen & Thomsen

Aktieselskab.

Slotsgade 10—12. Telef. 1565.

Slagelse.

Aktieselskabet

J. C. Modeweg & Søn

København

Jydsk Hypotekforening

Aarhus

Hotel

ALSSUND
SØNDERBORG

Telefon 70 og 352

vis a vis Slot - Park - Strand

Aktieselskabet

Hjørring Diskontobank.

Andels - Anstalten Tryk.

(Gensidigt Livsforsikringselskab)

Statsanerkendt.

Statskontrolleret

Præmiereserve ca. 37 Mill. Kroner

Samlede Aktiver - 42 -

Hovedkontor Rosenørnsalle 1, København.

Fredsted & Co.

Kaffe-Import - København

Telegradr.: Importfred

Telefon 5704 - 12039

Fredsteds Kaffe Risteri
Haderslev og Sønderborg

Telegradr.: Kaffefredsted
Telefon Haderslev 174 og 175
- Sønderborg 828

Dampskibsselskabet ØRESUND A/S

København — Havnegade 49

Telefon Central 7790 (3 Ledninger) og Central 63

Aktieselskabet

Handels- og Landbrugsbanken

Silkeborg

Telf. 1024 (4 Linier)

Ringsted Andels-Svineslagteri

Ringsted.

Aktieselskabet

Skarrehage Møleværk

Nykøbing Mors.

Sparekassen for Randers By og Omegn

Kontortid 10—1 og 3—5
„Telefon 3310 (4 Linier).“
Randers

A/S FAKSE KALKBRUD

Frederiksholms Kanal 16. Telefon Central 9123

GØDNINGSKALK

98 pCt. kulsur Kalk (am. Latitude) i Varen, som
den leveres - ca. 100 pCt. passer 1 mm Sigte

Støt de sønderjydske Indsamlinger

N. C. Kloster

Spedition - Eksport af Landbrugsprodukter

Haderslev.

Specialvogne med maskinelle Køleanlæg til Trans-
port af Kødvarer og Fjorkræ.

Pindstrup Mosebrug

SAVVÆRK & EMBALLAGEFABRIK

Telefon Pindstrup { 13
18

P. A. KRUUSE

cand. pharm. — ODENSE

Fabrik: Kochsgade 29

Butik og Kontor: Flakhaven 1

Telefon 227

Støt dansk Industri

Ja - men

Jemas

Kaffe

smager bedst

Prøvebrønd
med egne moderne Brønder
Carl Schepke, Kbhvn. Etats 1006
Egen Import.

Dansk Andels Ægexport

Vestervoldgade 7 & 9

Telf. 2126 - 11126 - København

Forlang altid
NYLAGTE **ÆG**

stemplet med D. A. Æ.-Mærke.

Skal man til og fra

Sønderjylland

benytter man

Syddjydske Jernbaner

Kornhandel Akts.

A. HÜBSCH

København

Hellerup

Bi skuitfabrikken

„Oxford“

Hjørring

Telefoner:

Nr. 78 — 1078 — 378

Forlang

Mogenssen & Dessau's

Vaskestoffer, Hvidevarer,
Sengeartikler, Floneller
hos Deres Manufakturhandler.

Garanteret

sol- og vaskeægte Farver.

Bemærk

det plomberede Garantimærke.

Vælg det bedste —
det gør vi.

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)
(Grundlagt 1887)

KOLDING

Leveringer under Statsfrøkon-
trollens selvvirkende Kontrol.
Antager Frøavlere.

Støt de

sønderjydske

Indsamlinger

S. K. H.